

En Herremand og en Herremands Frue, Et Billede fra Slutningen af det 17de Aarhundrede *).

Af C. F. K. Relersen,
Præst til Fjellerup og Glesborg.

Paa den nordlige Side af den Halvø, som fra Udløbet af Randers Fjord skyder ud i Kattegattet, ligge Fjellerup og Glesborg Sogne med Herregaarden Meilgaard og den mindre Gaard Østergaard. Begge disse Sogne bleve, medens Svenskerne i Midten af det 17de Aarhundrede vare i Jylland, haardt medtagne, og af den Taxationsforretning, som 1645 om Efteraaret efter Helm Vrangels Røvertog holdtes for at taxere den Skade, de havde lidt, sees, at Bønderne her, som overhovedet i hele Nørre Herred, vare saaledes medtagne af Plyndringer og Indquarteringer, da tilmed deres Heste og Qvæg for største Delen vare dem fratagne, at de fleste af dem i Aaret 1645 i Almindelighed kun havde saaet tredie eller fjerde Delen af den sædvanlige Udsæd. I samme Taxationsforretning nævnes ved disse Sogne Skovstrækninger, af hvilke der nu ikke er mindste Spor tilbage, og man kan vel med god Grund

*) Følgende Meddelelser ere for største Delen uddragne af en ældre Justitsprotocol for Nørre Herred.

antage, at Svenskernes betydelige Udhugst i dem var Begyndelsen til deres Odelæggelse.¹⁾ Efter Svenskerne kom Polakkerne, og uagtet de skulde komme som Venner, vare de dog ikke synderlig bedre end Fjenderne. Et Sagn mindér endnu om, at disse farlige Allierede ogsaa vare her paa Egnen. En polsk Rytter, en Efternøler, var ikke kommen bort med sine Landsmænd, da de forlode Egnen, og Bønderne gjorde nu Jagt efter ham, formodentlig for at hævne sig for de Udplyndringer, de havde været udsatte for. Ved en Torn paa Hytten Mark værgede han sig længe mod en Mand fra Steenvad, Niels Jensen, men denne fældede ham dog omsider, og som Seierstrophæ førte han den Dræbtes Sadel hjem med sig. Da denne i flere Aar havde gjort Tjeneste, blev den hængt op paa Loftet imellem andet Skramleri; men da en følgende Eier af Niels Jensens Gaard en Dag hørte en forunderlig Lyd paa Loftet, som en Raslen med Penge, og han gik op for at see, hvad det var, saae han til sin Forbauselse Loftsgulvet glimre af Guld- og Sølvstykker. Det var Polakkens Sadel, der havde udgydt sit Indhold.²⁾ Det var dog kun en Enkelt, der saaledes berigedes, de Fleste derimod lede meget Ondt. I en Præsteindberetning fra 1661 skildres Tilstanden som meget ynkelig. »Udi Fjelderup Sogn og By«, hedder det, »er 12 boell, af dennem ere thuende nu gandske ødde, fiere gandske forarmede, at di det ringe at Ploye og Saae

¹⁾ cfr. Orion II. p. 246.

²⁾ cfr. den nye danske Bouleven 1848 Nr. 12. Den første Deel af det der fortalte Sagn er vistnok snarere at henføre til Byen Skif-fard. Den sidste Deel af Sagnet, den her fortalte, viser derimod tydeligt hen til Glesborg Sogn, og fortælles endnu der med saamange Enkeltheder, at en historisk Begivenhed uden al Tvivl maa ligge til Grund for det.

iche formaaer. Udi Heegedahl i Fj. Sogn Fiere Halfue Gaarde, den ene half gandske ødde etc.» Om Kirken i Fjellerup hedder det: »Kierchen meget brøstfældig och arm. Enden af Kierchen ved Alteret fast gandske udfalden, saa der er for Alteret fast huerken Ly eller Læ for Blæst eller Vind. Thornet paa Kierchen fordomb af Adel opbyggt udi Indtømmer og paa . . . gandske forraadnet och boyer ind paa Kierchen. Saa det er hoyelig at befrygte, med mindre Gud synderlig og Snarlig opviser nogen middel, den kand falde ned offuer Kierchen og Kirchen nedsla, thi Sognet formaaer Intet Kierchen og Thornet at hjelpe.« Hvad der bidrog til, at Tilstanden i disse Sogne blev daarligere end i flere andre, var, at de før nævnte Herregaarde, Meilgaard og Østergaard, i Slutningen af Aarhundredet kom i Hænderne paa et haardt og strengt Herskab, der istedetfor at hjelpe Bønderne kun tænkte paa at hjelpe sig selv.

Fra 1683 eiedes nemlig Meilgaard, Hedegaard og Østergaard af Enken efter Baron Iver Juul Høeg, Fru Hille Trolle, om hvem der fortælles, at naar hun fra sine Vinduer saae nogen af sine Folk i en ny Kofte eller Traie, lod hun dem kalde op til sig og tog de nye Klædningsstykker fra dem, idet hun forestillede dem, at de ikke behøvede saa gode Klæder. Ved hendes Død hævnede de sig ved at fortælle, at Djævelen havde taget hende, og at kun Hovedet af hende var blevet liggende paa Trappen paa Katholm, hvor hun da boede, og det blev begravet i Aalsø Kirke, den øvrige Deel af hendes Legeme var forsvundet.¹⁾

¹⁾ I en skjærende Modsætning til Sagnene staaer Indskriften paa hendes Kiste i Aalsø Kirke:

Farvel du ædle Sjæl, hvis høit skatteerte Dyder
Dit Navns Hukommelse i Alles Minde pryder,
I Stilhed var dit Haab, i Haabet daglig Bon,
Thi er nu Salighed din Himmel-naaede Løn.

Medens hun eiede Meilgaard, fik hun sig tildømt Bodeeien i tre Gaarde og et Huus i Glesborg By, hvis tidligere Eiere og deres Arvinger nægtede at bygge de forfaldne Huse op og at betale Kongen Skatter og Huusbonden Landgilde. Et Huus i Laen By vilde hun paa lignende Maade rive til sig, og Herredsfogeden i Nørre Herred, Peder Sørensen, var strax rede til at tildømme hende det som lovlig erhvervet Eiendom; men ved Landsthingsdom af 17de Juni 1689 blev dog ikke blot hans Dom casseret, men han blev endogsaa »for sin u-grundede Domb« tildømt at betale Sagens Omkostninger som den, der uden noget Beviis havde frakjendt Eierens hans Eiendom.¹⁾ I Aaret 1689 havde Fru Trolle giftet sig med Generallieutenant Palle Krag og solgte faa Aar efter, 1694, Meilgaard, Hedegaard og Østergaard til Junker Adam Ernst Pentz til Aastrup, mod hvem Sagnet ikke er skaansommere end mod Fru Trolle. Han skildres, og vistnok ikke med Uret, som en raa og haard Herre, der endogsaa ved Mishandling skal have været Skyld i et af sine egne Berns Død. Dertil skal Retsbegrebet heller ikke have været synderlig udviklet hos ham, som det da heller ikke var hos en stor Deel af Datidens Herremænd, og som Herren er, følge ham hans Svende. Hvorledes Pentz's og hans Bønders Rygte var, sees bedst af en Sag, som han lod anlægge mod en Bode i Norager, der tilfældigvis traf sammen med en af Pentz's Bønder og ved at høre, hvorfra denne var, yttrede: „er han en af Pentz's Tjenere, er han baade en Tyv og en Skjelm!“

Bondens Yttring var dog ikke saa aldeles blottet for

¹⁾ Meilgaards Archiv. Cfr. Beckers Herregaarde 4de Bind ved Meilgaard og Katholm.

al Grund. Nærmest vel som en Følge af den Armod, hvori Bønderne vare nedsunkne, havde der nemlig paa Pentz's Gods i Glesborg Sogn og, efter hvad idetmindste Sagnet fortæller, under Pentz's Beskyttelse, dannet sig en stor Tyvebande, der i sin Tid opnaaede en sørgelig Navnkundighed og endnu paa flere Steder i Jylland lever i Erindringen under Navn af „de Glesborg Tyve“. Denne Bande drev sine Forretninger i det Større. Det var ikke sjældent, at de omkringboende Bønder tidlig om Morgenen, naar de kom ud paa Marken, saae Tyvene komme kjørende hjem med hele Vognlæs af stjaalne Sager, som de havde været ude at hente om Natten, men de havde vidst at sætte sig i saadan Respect, at Ingen turde anholde dem. I flere Aar dreve de deres Uvæsen, men omsider gik det dog for vidt. Om Natten den 25de November 1701 udførtes der i Ramten Mølle et stort Tyveri, som gav Anledning til, at Øvrigheden maatte tage alvorlige Forholdsregler. Af Retsacterne sees, at det var tre Brødre, Rasmus og Søren Degn i Glesborg, og Søren Degn i Hedegaard (Prindsen), der stode i Spidsen for Banden. En fjerde Broder, Anders Degn, forklarede, at hans Brødre, som vare ældre, sloge og mishandlede ham, naar han ikke vilde være i Complot med dem. De overbevistes om idetmindste 42 større og mindre Tyverier. Fra en Mand i Albek havde de saaledes taget tre Stude, og for lettere at komme afsted med dem, toge de med det samme en sort og en blisset Hest i Rimsø, rede derpaa med Studene til Skaffogaard i Sønderhald Herred og solgte dem der. Hos to Brødre i Rimsø toge de en anden Gang fire Stude, dreve nogle Dage omkring med dem i Glesborg Kjær, toge dernæst en Hest hos en Bonde i Hemmed og rede da med Studene til Clausholm i Galthen Herred, hvor de

solgte dem. Blandt de stjaalne Sager var der en stor Mængde Kobberkjedler, Vogne, Trækjevler, meget Korn o. s. v. Om Sagnet nu ogsaa lyver, naar det vil sætte Pentz i et Slags Forbindelse med Tyvene, er det dog vist, at han under Forhørene tog sig faderligt af dem.¹⁾ Nogle Vidner beskyldte ham endogsaa for, at han i deres Paahør i Thinghuset udskjeldte Anders Degn, fordi denne havde tilstaaet flere af Brødrenes Tyverier, og at Pentz havde sagt til Anders, at dersom han havde holdt bedre Mund, skulde han nok have taget ham hjem med sig (3: skaffet ham fri). Det sætter heller ikke Pentz i et smukt Lys, at idetmindste een af Tyvene forklarer, at han har ført af de stjaalne Sager til Meilgaard og solgt dem til Pentz, skjøndt han rigtignok siden tilbagekalder denne Tilstaaelse. Den 9de Marts 1702 faldt der Dom i Sagen. Fem af de Skyldige bleve dømt til at hænges, nogle Andre, som ogsaa vare overbeviste om gjentagne Gange at have stjaalet, idømtes mildere Straffe. At Dommen ogsaa blev exequeret, sees af en Episode, som knyttede sig dertil. Da nemlig nogle Karle fra Villersø Natten den 29de Juli s. A. laae ude paa Marken hos deres Heste, hørte de en Lyd, som om der var Nogen, der med en Øxe huggede i noget Jern oppe ved Galgen. De rede da derop og mødte underveis et Mandfolk og et Fruentimmer kjørende paa

¹⁾ Som en Prøve paa det Sprog, der fortes i Retten, kan tjene følgende lille Dialog mellem Pentz og en Actor i Sagen, Niels Simonsen Rimso. Efter en Ytring af Rimso sagde Pentz: »Det var ikke Synd, man tog Eder hjem med sig.« Rimso: »I lader mig dog vel ikke hænge?« P.: »Der er vel for hængt saadan en Karl.« R.: »En Herremand kan ogsaa hænges, saavel som en Anden.« P.: »See, hvilken Flab det bagvendte Asen strax bruger mod ærlige Folk, og skammer sig ikke ved at smelde paa Adelstand.« R.: »Eders Hunde have Flab, og I har ogsaa een etc.«

en Vogn og med Noget paa Vognen, hvorover der var lagt et broget Klæde, og som lugtede, som om det var raadent. Den ene af Karlene vilde see, hvad det var, men Mandfolket, som var staaet af Vognen og gik ved Siden af, vilde ikke lade ham komme til og sagde: „skytter Jer selv og bryder Jer ikke om, hvad jeg har i Aften“, og da Karlen alligevel vilde trænge paa, tog Mandfolket en Øxe frem og truede med, sigende: „lader du dig ikke sige, skal Djævelen fare i dig!“ Karlen saae godt, at det var Stor-Søren fra Glesborg, som saaledes truede ham, og næste Dag rygtedes det, at om Natten var Ras Degns Lig blevet stjaalet fra Galgen.¹⁾

Fra 1704 nævnes Pentz ikke længer i Kirke- eller Thingbøger som Eier af Meilgaard, men derimod hans Svoger, Justitsraad Henrik Bille til Bangsbo²⁾. Pentz flyttede til Nøragergaard i Gislum Herrred. En af hans sidste Bedrifter paa Meilgaard var, at han lod Ramten Bymænd stævne, fordi nogle af dem med Køller og River havde truet og overfaldet hans Fuldmægtig, Hr. Verner Høier, da denne vilde lade udføre en lovlig Arrest mod en i Ramten boende Mand. Fuldmægtigen havde maattet drage sin Kaarde for at forsvare sig mod Bymændene, der vilde ham til Livs; Manden, der skulde have været arresteret, løb sin Vei, og Pentz's Udsendinge maatte drage bort igjen med uforrettet Sag.

Medens det seer ud, som om Pentz ikke har været nogen synderlig hæderlig Repræsentant for Godseierstanden,

¹⁾ Store-Søren synes at have været besvogret med Ras Degn.

²⁾ Pentz var gift med Birthe Christine Bille († 1703). Henrik Bille († 1708) var gift med Ingeborg Christine Pentz († 1719), der senere blev gift med Kjeld Krag Schested.

saaledes som denne var her i Landet i Slutningen af det 17de Aarhundrede, havde han en Søster paa Østergaard, der ikke synderlig hæderligere repræsenterede Standens Fruer. Kort efter at Pentz havde kjøbt Meilgaard og Østergaard, solgte han denne sidste Gaard til sin Svoger, Lieutenant Otto Thyesen Kruse fra Ballegaard, gift med Pentz's Søster, Eva Margrethe Pentz.¹⁾ Kruse omkom paa Søen i Aaret 1699 eller 1700, og Enken, som nu blev ene regjerende paa Østergaard, synes at have været en meget stridbar Dame. Hun havde idelig Processer, snart med sin Præst, hvem hun knap vilde lade have Ro i hans Grav, snart med sine Bønder, der gjerne vilde løbe bort fra hendes Gods, snart med sine Tjenestepiger, blandt hvilke hun f. Ex. beskyldte een for at have fravendt hende 11 kalkunske Høns. Hendes langvarigste Strid, som undertiden var nær ved at udarte til at blive en Krig i det Mindre, var dog nok med Enken efter den lidet krigeriske General Frederik v. Ahrenstorf, Generalinde Augusta Elisabeth v. Rumohr til Overgaard, eller snarere dennes Søn, Junker Henning v. Ahrenstorf. Allerede medens Kruse levede, var der flygtet nogle Bønder fra Overgaard Gods til Østergaard, og ved et Møde paa Løvenholm havde Kruse lovet Generalindens Befuldmægtigede, Sr. Thomas Pedersen fra Overgaard, 30 Daler i récompense, naar han

¹⁾ De havde flere Børn, af hvilke nævnes i Fjellerup Kirkebog:

- a. Margrethe Kirstine gift med Candept. Simon Sivers.
 - 1. Ottele Margrethe f. 1715.
 - 2. Jean Cornelius † 1719.
- b. Tygge Vincents Kruse † 1702.
- c. Fændrik Johan Jørgen Kruse.
- d.? Hildeborg Levine.
- e.? Eva Sophie.

kunde faae Sagen stillet i Bero, saa at Bønderne kunde blive paa Østergaard. Tolv Daler bleve betalte forud, men Thomas Pedersen glemte at holde sit Løfte. Nu forlangte Generalinden, at Fru Kruse skulde levere Bønderne tilbage, men Fruen lod, som om hun aldeles ikke vidste, at Generalindens Bønder opholdt sig paa hendes Gods. Det kom nu til Proces, som varede i 5 Aar, og under hvilken det undertiden gik temmelig stormende til. Saaledes allarmedes Fjellerup By den 26de November 1700 om Morgenen meget tidlig ved at Junker Henning og en Daniel Vulf fra Aalborg tilligemed fem Følgesvende kom kjørende til Byen og vilde foretage Huusundersøgelse i den østre Gaard, i hvilken en af de omqvæstionerede Bønder skulde opholde sig. Da der ikke blev lukket op, slog Junkeren Dørfyldingen ind; men nu blev der sendt Bud om Hjelp til Østergaard, der ligger lige ved Byen. Fruens høitbetroede Tjener, Niels Spillemand, kom nu løbende og raabte By-mændene ud, de skulde til Meilgaard til »Ulfur« Jagt, og da der nu begyndte at komme Folk med Bøsser, Pleiler, Øxer og andre lignende Redskaber, synes Junkeren og hans Folk at være blevne bange for, at de vare de egentlige »Ulfur«, som Jagten skulde gjelde, og de trak sig nu skyndsomst bort. Processen førtes iøvrigt ganske paa den Tids Viis. Snart mødte Generalindens Befuldmægtigede ved Nørre Herreds Thing, hvor han reclamerede, protesterede, lod Vidner forhøre og udbredte sig i det Uendelige over Sagens formalia og realia; snart igjen sendtes Fru Kruses Befuldmægtigede, Jacob Pedersen af Castrup, med Brevskaber til Overgaard, og man behandlede hinanden just ikke altid paa den galanteste Maade. Saaledes da fire Mænd fra Overgaard den 22de Mai 1699 mødte paa

Østergaard for at forkynde Rønningsdommen over de Bortløbne, kunde de Ingen finde at forkynde den for; de traf endelig Fruen, som viste dem hen til Fruerstuen, men da de kom til den, mødte hun dem i Døren og vilde ikke høre Dommen, saa at de maatte opskrive paa Porten, at Dommen var oplæst. Da senere Jacob Pedersen med et Brev fra Fruen kom til Overgaard, sagde Junker Henning til ham, at han ikke vilde høre paa den »Beskikkelses-sladder«, og da Thomas Pedersen var bleven opholdt hele Dagen uden at kunne faae sit Indlæg ført til Protokols ved Birkethinget, som holdtes i Borgestuen paa Overgaard, og derfor forlangte, at dette maatte skee om Aftenen, for at han kunde komme til at reise hjem, svarede Junkeren ham, at de ikke havde Lys paa Gaarden, og at dersom Thomas Pedersen ikke forføiede sig bort, vilde han lade ham prygle ud af Gaarden eller skyde ihjel. I samme Maneer fortsattes Sagen i nogle Aar. Imidlertid fik dog Fruen et Slags Opreisning. Da Ahrenstorf nemlig havde været ufor-sigtig nok til at komme med et ærerørigt Udtryk om hende, det han beskyidte hende for, at det var hende seiv, der havde ladet Dørfyldingen slaae ind i hendes Gaard i Fjellerup, og kaldte det et canailøst Stykke, blev han ved Landsthingsdom af 3die December 1704 dømt til at skulle give hende en tilfredsstillende Æreserklæring, og uagtet det varede et halvt Aar, inden han kunde beqvemme sig dertil, maatte han dog omsider den 9de Juli 1705 ved sin Foged paa Karmark lade erklære ved Nørre Herreds Thing, at da han intet Andet om Fruen kunde sige, end hvad en honnête Dame egner og anstaaer, fortrød det ham, dersom han i Hastmodighed havde forseet sig imod hende.

At det ikke maatte være nogen let Sag at være Præst

i to Sogne, hvor Pentz og hans Søster vare de mest for-
 maende, er let at begribe, og det kom ogsaa deres Præst,
 Hr. Niels Christensen Bøgh *) i Fjellerup, til at formærke.
 Saaledes stævnedes Pentz ham, fordi han havde »under-
 staaet» sig at afvise Pentz's Tjener, Søren Sørensen Degn
 i Glesborg (en af Hovedmændene i Tyvebanden), fra
 Skriftemaal og Altergang i Glesborg Kirke, og flere af
 Bøghs Sognemænd indstævnedes for i samme Anledning at
 aflægge Vidnesbyrd imod ham. Allerede tidligere havde
 han havt en Sag med Fruen paa Østergaard, fordi en af
 hans Huusmænd havde stjaalet en Sæk fra Fruen. Siden
 vilde hun ikke lade ham faae Adgang til hans Kaalhave,
 der laae paa Østergaards Mark, Tornevangen, og for at
 faae Tilladelse til at komme til den, maatte han renoncere
 paa Tienden af noget Jord, som kaldes Brændhave eller
 Brendmose Jord, som var blevet indtaget under Øster-
 gaards Mark. Den værste Sag fik han, fordi hans Datter,
 Ane Cathrine, Søndagen den 31te Juli 1701 sendte Avls-
 karlen ud i Præsteengen for at hente et Læs Brændsel.
 Da han kom kjørende hjem med Brændselet, og Fruen

*) Han var Præst i Fjellerup fra 1655 til 1702. Hans Fader var
 Christen Jensen, Borger og Tømmermand i Viborg. Denne havde
 en Stifson, Kjeld Bøgh, senere Borgemester i Viborg og Fader til
 Mag. Just Bøgh, Præst i Viborg. Sin egen Søn lod han i Daaben
 kalde Niels Bøgh efter sin Formand i Ægteskabet og »satte ham
 som en Tømmermands Søn i Viborg Skole, paa det han skulde
 sin Frelser, den Herre Jesus, helliget være, som og selv kaldes en
 Tømmermands Søn i den hellige Skrift» (af Kjørteminde Sogns
 liber daticus). Bøgh blev gjennem sine to Sønner, Hr. Christen
 Bøgh, Præst i Storring, og Hr. Christopher Bøgh, Præst i Thrige,
 Stamfader til den i Danmark og Norge talrig udbredte Bøghske
 Familie, fra hvilken er udgaaet mange Præster. Den nuværende
 Directeur for Casino hører til samme Familie.

havde faaet det at vide, sendte hun sin Pige ud paa Veien, at hun skulde passe paa, hvor det blev kjørt hen, og da Pigen nu meldte, at det var kjørt ind i Præstegaarden, lod Fruen strax Præsten, hans to Døttre og hans Folk indstævne. Det kom til at gaae ud over Datteren, Ane Cathrine, som den egentlige Skyldige. Det hjalp ikke, at hun i sit Indlæg yttrede sin Forundring over, at Fruen, der vel som Kirkens Patronesse skulde have Opsigt med Skoven, »som en Patronesse af hævnjærrige Affecter vil tragte efter Præstens og hans Folks Ruin for saadant, som Intet er bevendt, og som af enhver Retsindig kan kjendes, det ikke er den Umag eller Fortræd værd.« Fruen lod sig ikke røre, og ved Dommen forpligtedes Præstens Datter til, foruden en Mulkt for Helligdagsbrøde, at skulle betale 8 Daler for hvert af de to Elletræer, hun havde ladet fælde, og desuden for hvert 2¹/₂ Lod Sølv, da hun ingen unge Træer har ladet plante istedetfor^{*)}.

Fruens Vrede mod Præsten synes fornemmelig at have havt sin Oprindelse fra, at han under hendes Sag med Generalinden paa Overgaard for Provsteretten maatte aflægge et Vidnesbyrd i hendes Disfaveur, hvilket hun ikke kunde glemme ham. Hun formerede ham derfor ogsaa en ny Proces, fordi han uden at have Ret dertil havde taget Rømningsmændene fra Overgaard til Alters. I sit Indlæg yttreder Bøgh, der da var 80 Aar gammel, at han efter den velbaarne Frues eget gunstige Tilsagn havde formodet, at hun i hans høie Alderdom vilde have for-

^{*)} Forunderligt nok horer det samme lille Skovstykke, hvorom der her er Tale, den Dag i Dag Præsteembedet til, naaget det ved denne Dom erklæredes for at tilhøre Østergaard, og der atter i Slutningen af forrige Aarhundrede paany var Strid om det.

skaanet ham for Proces og Trætte; men da hun ikke vil det, henviser han Sagen til mere conveniens forum end Nørre Herreds Thing og ytrer til Slutning: »jeg ønsker kun at jeg fattig gammel udældrende mand maa nyde fred og ro i min Alderdom och icke bemoyes med slig unødig fortræden«. Fred fik han snart, thi Herren kaldte ham til sig ved Midsommerstid det følgende Aar 1702. Men da den naadige Frue ikke længer havde ham at lade sin Vrede gaae ud over, vendte hun sig mod hans Børn. Det hjalp ikke, at den yngste Søn, Hr. Christopher Bøgh i Thrige, paa Arvingernes Vegne under Skiftet efter Faderen yttrede det Ønske, at »den Uvillie, som den velbaarne Frue til Østergaard havde fattet mod deres Fader, med hans Aske maatte være begravet og ikke fortsættes mod hans fattige Arvinger, da hun med mange Processer fast i alle op-tænkelige Maader har angrebet den salig Mand i hans levende Live.« Fruen begyndte alligevel i Naadensaaret et Par Processer mod Arvingerne, dels fordi deres salig Fader ikke havde holdt Orne for Bymændene i Fjellerup, hvortil han efter hendes Formening var forpligtet, fordi han havde havt noget Jord i Rogaarden til Afbenyttelse, deels i Anledning af en Karl, der tjente Arvingerne, og som disse vilde have fri for Enrolering, men hun derimod vilde have stillet. Med Bøghs Eftermand i Embedet, Hr. Niels Iversen Ravn, kom hun ogsaa strax i Strid i Anledning af noget Jord, hvilken Strid dog endtes ved et Forlig paa Østergaard den 6te Marts 1706, hvorved en Deel af Præstegaardens Mark mageskiftedes mod en tilsvarende Deel af Østergaards. Vistnok baade til Præstens og Bøndernes Glæde solgte hun i Aaret 1717 (eller 1718) Østergaard til Ms. Henrich Veghorst og flyttede til det

nærliggende Skovgaard. Hendes senere Livsforhold ere mig ubekjendte med Undtagelse af det ene Factum, at hun i Aaret 1722 af sin Slægtning, Fru Maren Pentz i Aalborg, blev sagsøgt i Anledning af en ubetydelig Pengefordring. Hun har saaledes rimeligviis lige til sin Død havt Processer at more sig med.

Ved at tænke paa hende og hendes Broder og den Tid, i hvilken de levede, lærer man at skjønné paa de lykkeligere og bedre Forhold, som en mere almindelig udbredt Dannelse og større Velstand have medført.

Tillæg til S. 435. Om Pentz jfr. ovenfor S. 118.
